

O. dr. Bernardin Sokol, franjevac

Ivan Peran, Košljun

U spomen 750. obljetnice prisutnosti Male braće u Dubrovniku (1235 — 1985) izašla je u izdanju »Kršćanske sadašnjosti« spomenica *Samostan Male braće u Dubrovniku* (Zagreb, 1985). U okviru spomena održano je više priredbi i koncerata. Na koncertima su izvođena i djela franjevac-glazbenika koji su djelovali u samostanu Male braće kroz stoljeća. Posebnu pozornost su privukla djela o. Bernardina Sokola i s više su se strana čuli poticaji da bi trebalo više znati o njemu i njegovim djelima, posebno glazbenim djelima koja bi trebala više biti izvođena. Rado, i sa zahvalnošću prema svomu prvom učitelju glazbe, prihvatio sam napisati napis uz 100. obljetnicu njegova rođenja. Želja mi je da ovaj moj rad bude izazov za dublje upoznavanje o. Bernardina i njegovih djela, te da bi izvođenje njegovih djela one koji izvode i one koji slušaju pobuđivalo na radost koju je Psalmist izrekao, a o. Bernardin uzeo kao geslo: *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu*.

O. dr. Bernardin Sokol

Životni tijek (Curriculum vitae). O. Bernardin (Luka) Sokol, franjevac, rodio se 20. svibnja 1888. u Kaštel Sućurcu (kod Splita). Pučku školu završio je u rodnom mjestu. U rujnu 1901. stupio je u franjevački red i u franjevačkoj gimnaziji na Košljunu (o. Krk) započeo gimnazijske nauke gdje je završio 4 niža razreda, a 4 viša u franjevačkoj gimnaziji u Zadru. God. (1909—1913) studira bogoslovne nauke na franjevačkoj bogosloviji u Dubrovniku. Za svećenika je zaređen 7. srpnja 1912. g.

U rujnu 1913. nastupio je kao profesor na franjevačkoj gimnaziji na Badiji (kod o. Korčule), a slijedeće školske godine vrši istu službu u franjevačkoj gimnaziji na Košljunu.

U rujnu 1915. g. uz dopuštenje odlazi na glazbene nauke u Beč (Akademie für Musik und darstellende Kunst-Abteilung für Kirchenmusik). Odmah je položio ispite za II. tečaj, da bi na završetku školske godine (1916/17) položio ispite za učitelja pjevanja, zborovode i orguljaša. Istovremeno je pohađao predavanja na bogoslovnom fakultetu i položio ispite iz moralnog bogoslovlja i crkvenoga prava.

U listopadu 1917. preuzeo je službu profesora moralke, crkvenoga prava i pjevanja na franjevačkom učilištu te službu orguljaša u franjevačkoj crkvi u Dubrovniku. God. 1918. nastupio je na tamošnjoj državnoj gimnaziji kao profesor pjevanja.

U listopadu 1923. g. otišao je na više glazbene nauke u Rim (Scuola Pontificia superiore di Musica Sacra) gdje je 1926. g. položio ispite iz crkvenoga pjevanja i postigao doktorat iz crkvene kompozicije. God. 1925. postigao je doktorat sv. bogoštovlja (na Collegium Theologicum Romanae studiorum Universitatis).

Po povratku iz Rima (1926/27 g.) imenovan je od Ministarstva prosvjete honorarnim docentom na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Tu predaje sve do 1932. g. Uvod u koralno pjevanje i Crkvenu muzikologiju. Od 1929. g. započinje u vlastitoj nakladi izdavati zbirke skladbi (suvremenih autora i svoje) pod naslovom *Pjevajte Gospodinu pjesmu novu*. Na toj djelatnosti radi sve do 1941. g. Od srpnja 1932. g. živi na Badiji i bavi se pedagoškom, skladateljskom i izdavačkom djelatnošću, gdje ostaje sve do nasilne smrti 1944. g. kao žrtva ratnog vihora.

Glazbeni odgoj o. Bernardina započinje na Košljunu, što on izričito spominje u posveti zbirke *Hrvatsko selo* (br. 46): »Mojem prvom učitelju glazbe M. P. O. Tomi prof. Tomašiću (tada) Direktoru franjevačke klasične gimnazije u Dubrovniku.« Glazbeni odgoj će prosljediti u novicijatu u Kopru, gdje mu je magistrum bio o. Hijacint Repič; još više u Zadru i Dubrovniku, gdje se običavalo nadarenije redovnike slati stručnijim glazbenicima na glazbeni odgoj.

Među svojom starijom braćom u Provinciji fra Bernardin je poznao i surađivao s vrijednim glazbenicima koji su mu bili izazov (fra Gaetanom Letićem, izvrsnim orguljašem i graditeljem orgulja, fra Bonaventurom Rodeom, dugogodišnjim orguljašem prvostolne crkve u Kotoru i skladateljem, prvim učiteljem glazbe skladatelja Ivana Brkanovića itd.). Na njegovu glazbenu formaciju utjecali su glazbeni arhivi samostana na Košljunu, Kopru i Dubrovniku te liturgijsko-glazbena praksa koja se u Provinciji sv. Jeronima od njezinih početaka osobito njegovala. Sve je to pomoglo da s uspjehom završi glazbene škole koje je pohađao.

Skladateljskim se radom o. Sokol počeo baviti još kao gimnazijalac (*Tota pulchra* za 2 glasa u C-duru)¹. Neke od tih skladbi preradio je i izdao u svojim kasnijim zbirkama. Do 1929. g. malo

1. Među Sokolovim tiskanim skladbama (Br. 63, Zagreb 1939) nalazimo *Sva si lijepa — Tota pulchra* za 2 jednaka ili 3 nejednaka glasa u As-duru s bilješkom: Original 2-gl. (C dur), Zadar, 1908.

je poznato Sokolovo skladateljsko djelovanje.² Od 1929 — 1941. godine je vrijeme Sokolovog intenzivnog ne samo skladateljskog, nego i izdavačkog djelovanja. U tom razdoblju je objelodanio 80 svezaka crkvene i svjetovne glazbe, a u njima se nalazi oko 250 njegovih većih ili manjih skladbi (usporedi popis djela).

O Sokolovim skladateljskim nastojanjima dao je poznati kritičar, suradnik časopisa *Sv. Cecilija* Lujo Šafranek-Kavić slijedeće mišljenje u »Zagrebačkom listu«: »Vrlo zanimljivo može se po ovim zbirkama slijediti razvitak auktora od njegovih početaka god. 1918. do danas. Dok su starija djela u harmonijskom pogledu još vezana školskom stegom, ipak pokazuju nastojanje za što interesantnijim i življim modulacijama prvenstveno na tercnoj srodnosti (I-VI, I-III) i enharmoniji, postaju mu skladbe tokom rada i stečenog iskustva sve spretnije, pjevnije i harmonije slobodnije, sve do umjerenog modernizma s kvintnim i kvartnim pomacima, uvijek jedro, prirodno i ukusno efektno upotrebljenim. Vokalni stavak je zvučan s osobitom pažnjom na izražajnu, zdravu i pristupačnu melodijsku liniju. Crkvene kompozicije su nošene iskrenom pobožnošću, a svjetovne hrvatskim patriotskim zanosom.« »Zagrebački list«, 1/1939, br. 310, 8). Ovom se mišljenju pridružio i Ivan Plevnik. On je u »Katoličkoj riječi« napisao: »Crkvena muzika modernog stila kod nas Hrvata, iako je tek u razvoju usko je povezana uz jednog franjevca. Premda njegove muzičke ciljeve i njegova djela javnost malo shvaća ipak je on udario temelje modernoj crkvenoj muzici kod nas i za njim kreće čitava četa mladih crkvenih kompozitora. Taj franjevac je O. Bernardin Sokol.« »Kompozitor O. B. Sokol« u »Katolička riječ« 5/1939, br. 33, 2). Ovakav su sud, više — manje, prihvatili pisci povijesti glazbe u nas, tako npr. Marija Kuntarić u *Muzičkoj enciklopediji II* (Zagreb, 1977, 395): »U svojim radovima očituje izvornost melodijske invencije, sklonost polifoniji i smisao za neobičajene i osebujne harmonijske efekte.«

Izdavačkom se djelatnošću O. Sokol bavio (kako je već spomenuto) od 1929 — 1941. U »Hrvatskoj straži« (br. 83, 1929, str. 5) sâm je predstavio svoj izdavački naum: »U ovim mojim izdanjima bila mi je ova misao vodilja: Opskrbiti novim skladbama naše zavode, pjevačke zborove, ali tako priređenim da se njima može svatko poslužiti, pojedinac ili zbor, ako je i malo muzikalan. Osim toga skladbe moraju imati barem relativnu glazbenu vrijednost u što ljepšem i jeftinijem izdanju.«

U jesen 1929. g. objelodanio je 6 zbirki: *Slava euharistijskom Isusu*, I. i II. sv. *Slava Djevici Majci* (skladbe različitih autora) i *Slava Djevici Majci*, I. sv. (12 svojih Lauretanskih litanija), *Živio papa Pio XI, Živio nadbiskup dr. Antun Bauer* (skladbe u čast Pape i biskupa) koje sadržavaju 49 skladbi ondašnjih suv-

remeni skladatelja: Odača, Širole, Sattnera, Premrla, Reficea, Rossattia, Obersteineri i drugih.

Do kraja kolovoza 1930. g. objelodanio je još 9 svezaka: *Misu Gaudens gaudebo*, *Tri psalma* K. Odača, *Crkvene skladbe* (3 sveska), dvije *Zbirke Ave Maria*, *Zbirku misnih pjesama* i *Božićne pjesme*.

Poslije 2 godine objelodanio je 25 svezaka *Glazbenih monologa* (ili predstavica, opereta itd.) tj. 125 glazbenih jedinica koje je sâm skladao »za veću i manju djecu«. G. 1933 — 1934 objelodanio je dvije svoje mise, 2 himne katoličke akcije i 5 zbirki zbornice glazbe (2 muških zborova i 3 mješovitih zborova). Nakon ovog razdoblja u kojem je objelodanjivao pretežno »svjetovnu« glazbu kroz 3 godine nije objavio nijedan svezak.

God. 1939. objelodanio je zbirku romansi u čast Gospi: *XI Angelus*, *Misu u čast Bl. Nikole Tavelića*, 3 sveska *Neoskrvnjenoj*, *Četiri pjesme u čast Bl. Nikole Tavelića* i *Božićne pjesme*.

God. 1940: *Pjesme u čast sv. Anti* (2 sveska), *Tri nadgrobnice* (za muški zbor), *Zbirku Divnoj dakle*, *Pjesme u čast Srcu Isusovu*, *Neoskrvnjenoj* (IV. svezak) i *Misu Jubilaris* (posvećenu XIII stoljetnom ujedinenju hrvatskog naroda sa Sv. Stolicom).

God. 1941: *Hrvatsku misu Bl. Nikole Tavelića*, *Euharistijske pjesme* (V. svezak) i 3. svezak *Crkvenih skladbi*.

Glazbeni zapisi o Bernardina Sokola u raznim časopisima (»Sv. Cecilija«, »Cerkveni glasbenik«, »Narodna politika«, »Hrvatska straža«, »Obzor« itd.) dio su njegovih nastojanja oko rasta glazbene kulture u nas. Među njima svakako treba spomenuti »Pučko crkveno pjevanje na otoku Krku« i zapise liturgijskog pjevanja u Vrbniku i Puntu (»Sv. Cecilija«, II/1917, 1, 1-5; 2, 37-40; 3, 77-82; 4, 116-119) te više zapisa o orguljama i crkvenoglazbenoj školi. Zamisao da mora osnovati školu za crkvene glazbenike zaokupila ga je potpuno: »Nastojim za to i nastojat ću, po danu snujem a po noći o tom snivam jer sam si stavio kao cilj života da time koristim Crkvi i narodu pa sam uvjeren da ću prije ili poslije uspjeti, ako tako bude sveta volja Božja.« (»Hrvatska straža«, 4/1932, br. 71, 9).

Zaključak: Ovaj napis daje nazreti kako je o. Bernardin Sokol nezaobilazna osobnost u povijesti naše crkvene i svjetovne glazbe: svojim obimnim opusom, raznolikošću sadržaja i izričaja te vlastitošću i osebujnošću stila. Mnogi muzikolozi i glazbeni kritičari upozoravajući na vrijednost njegovih skladbi, pozivaju na dublje promatranje i proučavanje istih. Kolikogod je istina da ovaj prikaz o. Bernardina Sokola nije potpun,olikogod stoji da ovaj popis skladbi nije kompletan, ipak smatram da je jedno i drugo dostatno da se dobije profil o. B. Sokola kao vrijednog i marljivog glazbenika koji stalno traga za novim i izvornim, poštujući i cijeneći sve vrijedno što je i dotad stvoreno.

(Nastavak slijedi)

Napomena: Ove školske godine napisala je Pava s. Samuela Markanović diplomsku radnju na Institutu za crkvenu glazbu KBF u Zagrebu »O. Fr. Bernardin Dr. Sokol-franjevac« iz podataka koje je upotpunjen izvještaj o. Ivana Perana.

2. Jedan podatak o njegovu skladateljskom radu čuva se u glazbenom arhivu Male braće u Dubrovniku pod naslovom »Ostavština o. Bernardina Sokola«. To je zbirka različitih skladbi (*Si quaeris*, *Lauretanske litanije*, moteti) posvećena 25. obljetnici misništva o. Bonaventure Škunce. U posveti piše: »...poklanja prvi svoj rad Fr. Bernardin Sokol franjevac.«